

Amiről a harangok szólnak...

Már rég óta terveztem egy beszélgetést olyan - a templomi harangozás szabályaiban, szokásaiban jártas - hartyáni személlyel, hogy mikor, miért, milyen alkalmakkor szólnak meg templomunk harangjai. Amit olvashat az ember a Katolikus lexikonban a harangozásról, harangszóról: a templomi harang figyelmeztető felhívás imádságra, istentiszteletre való összejövetelre. A harangok zúgása figyelmeztethet bennünket valamilyen baj – vihar közeledte, jégverés, tűz – hírüladására. A templomi harangozás hagyományos alkalmai: a szentmise kezdetekor, vasárnap és ünnepnapon háromszor, nagyobb ünnepek kezdetének jelzése, körmenetek alatt, az Úrangyala imádkozására, szentmisében úrfelmutatáskor. Harangoznak, ha halott van a faluban (lélekharang), és a temetéskor is. 1457 óta III. Calixtus pápa utasítása értelmében a „déli harangszó” Hunyadi János 1456. évi nándorfehérvári győzelmére emlékeztet. A harangozás, harangszó alatt a régi szokás szerint a nők keresztet vetnek magukra, a férfiak leveszik kalapjukat és legalábbis fohászkodnak.

Most pedig nézzük a helyi, hartyáni szokásokat.

A hartyáni harangok bemutatása - Déli harangszó Újhartyánból

„Ezen a héten minden délben...” így kezdődik a Kossuth rádióban a déli krónika előtt a magyarországi településeket és harangokat bemutató összeállítás. Községünk újkori, Grassalkovich féle telepítéséről már többször esett szó, de templomunk harangjairól kevesebb. Mit mondott a Kossuth rádió néhány éve? „...a gróf hasonló nevű fia 1776-ban barokk templomot építtetett, amelyet Szent Borbála nevére szenteltek fel. Az újhartyáni római katolikus templom 33 méter magas tornyában három harang lakik. A délidőben megszólaló 2 mázsa 47 kilogrammos harangot Szlezák László aranykoszorús mester öntötte 1945-ben.”

Halottnak harangozás

Első kérdésem Gattyánné Fajth Judithhoz - aki kislány kora óta János atya egyik leghűségesebb ministránsa, később pedig sekrestyése, harangozója – ha halottnak harangoznak a faluban, honnan tudjuk, hogy férfi, vagy nő halt meg?

- Az idősebb hartyáni asszonyok közül mindenki tudja, de a fiatalabbak kedvéért: egyet harangoznak, ha gyermek halt meg, (Hála Istennek ilyen már rég óta nem történt!), kettőt harangoznak, ha nő, hármat pedig, ha férfi halt meg. Először a lélekharanggal harangozunk, utána a nagy haranggal 1-1 percig. Ezt követően pedig az összessel, öt percig.

- Mi a harangozási szokás a temetés napján?

- A temetés napján két óránként harangozunk halottnak, a temetés kezdetekor pedig összesen háromszor, a mostani modern harangozási programozás alapján. Ha a gyászoló család közli az atyával, harangozunk még akkor is, amikor a halottat kikísérik.

- „A harangok elszálltak Rómába!” – mit is jelent ez Judit?

- A húsvéti ünnepek alkalmával Nagycsütörtökön a „Dicsőség” után az orgonaszó elcsendesedik, a harangok pedig elszállnak Rómába, harangszó helyett a kelepelők szólnak. A harangok legközelebb Nagyszombaton, a Húsvét vigíliáján jönnek vissza a „Dicsőséggel”.

- A harangok zúgása figyelmeztethet bennünket valamilyen baj – vihar közeledte, jégverés, tűz – hírüladására. Az utóbbi időkben történt ilyen?
 - Biztosan minden hartányi visszaemlékezik a tavaly tavasszal településünkön végig söprő jégverésre. János atya is, mint a legtöbb otthon tartózkodó helyi lakos, észlelte a vihar közeledtét, és azonnal elindította, azaz félreverte a harangokat.
- Judit, szakdolgozatod a Tanítóképző Főiskolán a temetőnkben lévő sírfeliratok, és környező templomaink harangjairól szól. Van-e valami írás, utalás arról, hogy kik adományozták és mikor, templomunk harangjait?
- Több harang feliraton olvasni, hogy kinek a dicsőségére, tiszteletére, vagy emlékére öntötték a harangot. Így Újhartyán esetében a Lélekharangot „Szent Vendel tiszteletére Újhartyán község és környéke polgárai adománya”. Öntötte Szlezák László harangöntő Budapesten 1923-ban. A középső harangot „Szent Anna tiszteletére”, míg a Nagyharangunkat „Isten dicsőségére Szent Borbála tiszteletére. Újra öntetett Fitz István kanonok plébánossága idejében 1945-ben.”

Köszönöm a beszélgetést.

Lauter Antal